

Sisällys

I Suomi talouden maailmassa 10

1 Yksilö ja kansantalous

Jokainen on taloudellinen vaikuttaja	12
Talous ja taloustiede	13
<i>Onnellisuus ei riipu vain rahasta</i>	16
Kansantalouden toimijat	17
Talouden kiertokulku	18
Rahat eivät riitä kaikkeen	20

2 Suomi ja kansainvälinen talous

Maatalousvaltaisesta taloudesta tietoyhteiskunnaksi	22
Aluekehityksen kahtiajako	24
Globalisaation talousvaikutukset	26
<i>EU:n sisämarkkinat</i>	29
Hyvä vai paha globalisaatio?	30
Maaailman talousalueet	31
<i>Kansainvälisiä talousorganisaatioita</i>	34

3 Talouskasvulla on rajansa

Talouskasvu	35
Tuottavuus ja työ	36
Talouden kehitys perustuu osaamiseen	38
Ympäristön kestävyys rajoittaa talouskasvua	39
<i>Muodosta oma kantasi: Talouskasvun kritiikki</i>	42

4 Miten talouskasvua mitataan?

Kokonaistarjonta ja -kysyntä	44
Bruttokansantuote mittaa kotimaista tuotantoa	45
<i>Bruttokansantuote elintason karkeana mittarina</i>	46
Tuonti täydentää kotimaista tuotantoa	47
Vienti luo vaurautta	48
Kulutus on suurin kysynnän osa	49
Investoinnit luovat uutta tuotantoa	50
<i>Taito: Talouden ilmiöt tilastokuvioissa</i>	52

II Markkinatalous ja sen toimijat

54

5

Kotitaloudet kansantaloudessa

Työ luo tuloja	56
Varallisuutta ja velkaa	57
<i>Mihin perheen rahat kuluvat?</i>	58
Vastuullisuus kuluttamisessa	59
Jakamista omistamisen sijaan	60

6

Yritykset tuottavat, myyvät ja kilpailevat

Yritystoiminta lähtee liikkeidestä	62
Yrittäjä on moniosaaja	63
Monenlaista yritystoimintaa	64
Suomessa on paljon pienyrityksiä	66
Yrityksen talous ja rahavirrat	67
<i>Joukkorahoitus täydentää yritysrahoitusta</i>	69
Yritykset kansantaloudessa	70
Monikansallisia konserneja ja yksinyrittäjiä	71
<i>Muodosta oma kantasi: Kilpailukyky ratkaisee yritysten ja kansantalouden menestyksen</i>	74

7

Kilpailua ja vaihdantaa markkinoilla

Mitä ovat markkinat?	76
Markkinavoimat ja talous	77
Kysyntä kertoo ostohalukkuuden	78
Tuotanto kuvaa tarjontaa	80
Markkinamuodot	82

8

Rahoitusmarkkinat

Raha tarvitsee välityspaikan	84
Pankkien rooli taloudessa	84
<i>Rahoitusmarkkinoita on vapautettu – ja kiristetty</i>	87
Rahan hinta on korko	88
Luottojen ja talletusten korot	89

<i>Lainarahalla on monta hintaa</i>	91
Joukkovelkakirjat	92
Osakemarkkinat kauppapaikkana	93
Sijoitusrahastoilla arvopaperimarkkinoille	95
Muut sijoituskohteet	96
Vakuutuksilla varaudutaan vahinkoihin	96
<i>Taito: Kuinka valitsen lainalleni oikean koron?</i>	98

III Talouden vaihtelut 100

9 Hinnat ja työllisyys kuvaavat talouden sisäistä tasapainoa

Tavoitteena vakaat hinnat	102
Deflaatiota kannattaa välttää	104
<i>Kuluttajahintaindeksi inflaatiomittarina</i>	105
Työllisyys ja työttömyys	106
Miksi työtä ei löydy?	107
<i>Muodosta oma kantasi: Miten työllisyyttä voitaisiin parantaa?</i>	110
Väestön ikärakenne	112
Ikärakenteen vaikutus työllisyyteen	113
Työelämä uudistuu ja osaamista tarvitaan	114
Työvoimapula – tulevaisuuden uhkakuva?	116

10 Kauppa- ja vaihtotase ulkoisen tasapainon mittareina

Ulkomaankaupan tasapaino	117
Vaihtotaseen tulot ja menot	119

11 Talouden suhdannevaihtelut

Nousukausi	121
Taantuman merkit	122
<i>Taito: Tilastokuvaajien tulkinta</i>	124

IV Talouspolitiikka 126

12 Mitä on talouspolitiikka?

Julkinen valta harjoittaa talouspolitiikkaa	128
Minkälaista talouspolitiikkaa tulisi harjoittaa?	129

13

Finanssipolitiikka säätelee julkisia tuloja ja menoja

Mistä finanssipolitiikassa päätetään?	131
Tavoitteena suhdannevaihtelujen tasoittaminen	133
Valtion tulot ja menot	134
Suomen nykyinen taloustilanne ja finanssipolitiikka	136
Kestävyyssvaje julkisen talouden ongelmana	138
<i>Luottoluokittajat ja markkinat sanelevat valtioiden lainojen korot</i>	139
Kunnat tuottavat peruspalvelut	140
Sosiaaliturvarahastot huolehtivat eläkkeistä	141
Finanssipolitiikan rajallinen valta	143
<i>Velat painavat Euroopan maita</i>	145
<i>Muodosta oma kantasi: Elvyttävää vai kiristävää finanssipolitiikkaa?</i>	146

14

Keskuspankin rahapolitiikka

Euroopan keskuspankki pyrkii hintavakauteen	148
Euroopan keskuspankin työkalut	149
EKP:n haasteellinen tehtävä	150
<i>Muodosta oma kantasi: Emu-jäsenyys vai markka takaisin?</i>	152

15

Valuuttamarkkinat heijastavat kansantalouksien tilaa

Valuutan kysyntä ja tarjonta	154
Valuutta voi devalvoitua tai revalvoitua	155
<i>Markkinavoimat vaikuttavat talouteen</i>	158

16

Tulopolitiikassa päätetään palkoista ja muista työehdoista

Kolmenlaista sopimista	159
Palkankorotuksilla tavoitellaan ostovoimaa	162
Tulopolitiikka rahaliitossa	163
<i>Paljonko palkkoja voidaan korottaa?</i>	165
<i>Taito: Tekstidokumenttien vertailu</i>	166
Hakemisto	168
Kuvalähteet	174